

La regió dels Grans Llacs Diàleg ruandès

Reportatge

Marie Lyse (esquerra) i Rachel somriuen i encaixen les mans amb motiu del diàleg ruandès al Masnou (Maresme) ■ CRISTINA FORÉS

“Hem plorat juntes”

EMPATIA • Una hutu i una tutsi comparteixen a Catalunya el seu dolor 14 anys després del genocidi a Ruanda **DESIG** • S'allunyen dels ressentiments que van portar el seu país a la guerra i somien amb la pau i la reconciliació **DENÚNCIA** • Consideren que l'actual règim persegueix la classe intel·lectual

Dani Triadó
EL MASNOU

Reflex del seu esperit de superació, les dones de Ruanda s'han convertit en un referent en la promoció de la pau i la reconciliació entre hutus i tutsis, ètnies veïnes separades per un conflicte que encara perdura. Símbol d'aquesta visió i de les iniciatives d'un govern que no oblidava el genocidi que ha marcat amb sang la història recent del país, el Parlament de Kigali s'ha convertit, fruit de les últimes eleccions legislatives –les segones des del genocidi del 1994–, en la primera assemblea del món on les dones superen en nombre els homes, per davant de les equànimes terres escandinaves.

L'exili, marxa forçada a què van ser obligats milions de ruandesos durant el conflicte, no ha aturat aquest anhel per la realització de la pau. Un clar exemple en són les 26 dones líders ruandeses que han participat en el Diàleg Intrarwandès 2008 (DIR), una iniciativa engegada des de Catalunya i que aspira a aportar solucions viables al conflic-

te. Procedents de fins a vuit països europeus, aquestes dones, hutus i tutsis, lluiten per deixar enrere el passat amarg que les va obligar a fugir de les seves llars.

Són dones com la Marie Lyse, refugiada hutu que dirigeix projectes destinats als joves, i la Rachel, activista tutsi dins la societat civil. Les seves vides transcorren avui en països com el Regne Unit i Bèlgica, però al record hi continuen tenint

“Volem transmetre als nostres fills el valor de la concòrdia, una herència diferent de la que vam rebre”

pobles com Nyamata, on un humil memorial homenatja les víctimes de la desraó portada al límit. Amb motiu del DIR, Marie Lyse i Rachel encaixen les mans per a l'AVUI, es miren amb complicitat i comparteixen, amb empatia, el somni d'una Ruanda unida.

L'exili les va separar però l'experiència d'un dolor compartit, més enllà de les etiquetes ètniques que van provocar la mort dels seus fami-

liars, les ha unit. Una experiència que es resumeix amb un sentiment: “Per primer cop, hutus i tutsis hem plorat juntes les nostres víctimes. Per primer cop, hem pogut compartir el nostre dolor”, confessa Rachel.

A diferència d'edicions anteriors, el DIR ha cercat enguany un punt de vista femení. Així, els valors de la dona han imperat per damunt de les divisions. “Les dones som el pilar de la pau i volem transmetre aquest valor als nostres fills, una herència molt diferent de la que vam rebre dels nostres pares”, afirma Marie Lyse, una dona que aporta al diàleg la visió dels qui, com ella, van haver de fugir del país quan encara eren petits: “Tenim un dolor diferent al dels nostres pares, però també tenim la necessitat de compartir aquest dolor, aquella experiència ens va separar de les nostres mares”.

Irma Rognoni, advocada, mediatra i responsable del DIR –juntament amb Jordi Palou–, explica que “per la seva cultura, per la vida comunitària i pel rol fonamental que tenen en la seva societat, les dones de Ruanda són un focus de pau” i recorda que, malgrat la intensitat amb què les dones van compartir el

800.000
tutsis i hutus moderats van morir l'any 1994, en un genocidi recolzat per l'Estat i comès en cent dies.

2000
és l'any en què l'actual president, Paul Kagame, va accedir al poder, en ser escollit pels parlamentaris. Tres anys després seria reelegit en les primeres eleccions democràtiques des del 1994.

dolor, es van conjurar per mirar endavant i formar la identitat de les noves generacions inculcant la no-violència, la participació interètnica i la transmissió de valors.

Un llarg camí ple de ferides

L'any 2000 era escollit president Paul Kagame, líder del Front Patriòtic, formació governamental i antiga força rebel tutsi que va envair Ruanda des d'Uganda l'any 1990, un dels diversos fets que van provocar el genocidi posterior, la mort de 800.000 tutsis a mans dels hutus. Avui, part de la població mira amb desconfiança un govern acusat d'utilitzar el poder per passar comptes.

“Tots els qui van ocupar càrrecs de rellevància durant el règim anterior són perseguits”, explica Rachel. “Menys conegut és el fet que l'actual règim, tutsi, ha produït víctimes tutsis”, afegeix Marie Lyse, que denuncia la caça de bruixes contra la classe intel·lectual que du a terme el govern de Kagame. La llunyania els permet mirar amb prudència i cert optimisme el futur, però recorden que el camí serà llarg i que, abans, caldrà curar les ferides. ■